

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Szombathely Megyei Jogú Város szociális térkép és diagnózis 2025

A kutatás időbeli paramétere: 2024. december 10. – 2025. május 28.

Részkutatások, felmérések rendszere:

1. Lakossági telefonos reprezentatív felmérés – elemszám: 1005 fő (adatfelvétel: 2025. február 14-24.)
2. Lakossági véleményládás felmérés – elemszám: 630 fő (adatfelvétel: 2025. február 25–március 31.)
3. Civil prominens kutatás – eszköze: 2 db fókuszcsoport (időpontja: 2025. február 20.)
4. Social listening kutatás Szombathely és az Önkormányzatot érintő ügyek kérdéskörökben az online térben 2024. évre vonatkozólag – (online adatgyűjtés- és kutatás: 2025. január)
5. Adatelemzés- és szintetizálás, informatikai térképek készítése – (a kutatás alatt folyamatosan)
6. Szerkesztett kutatási zárótanulmány – (a kutatási adatfelvételek- és információgyűjtés után)

SWOT analízis a kutatás legfontosabb átfogó szakpolitikai tapasztalataival

A kutatás (benne az egyes részkutatások, mérések) tapasztalatait, az erősségek, gyengeségek, lehetőségek, veszélyek rendszerére épülő átfogó SWOT analízis keretében szintetizáltuk:

Erősségek (Strengths)

- A lakosok általános szociális helyzete; nincsenek érzékelhető jelei átfogó szociális, megélhetési válságnak a városban.
- Kiterjedt és hatékony városi szociális ellátási rendszer (mennyiségi-kvantitatív és minőségi-kvalitatív paraméterek; széles önként vállalat és finanszírozott szociális programok).
- Érzékelhető lakossági támogatás a városvezetés irányába (meglévő társadalmi bizalom offline és online szinteken).
- Kiterjedt és aktív, tetterre kész civil szektor a városban.
- Szombathely erős lakosságmeztartó ereje (alacsony költözési, ún. elvagyódási szint).

Gyengeségek (Weaknesses)

- A lakhatás kritikus elemei (magas lakásárak, hektikus bérleti díjak a magánbérlemények piacán)
- A marginális helyzetű társadalmi csoportok magasabb szintű kiszolgáltatottsága.
- Bizonyos kérdésekben érzékelhető lakossági kritikák, türelmetlenség (városi infrastruktúra – közutak, járdák; hajléktalanok stb.).
- Öregedő városi lakosság és annak társadalmi hatásai.
- Érzékelhető szakemberhiány a segítő szektorokban (egészségügy, szociális terület, köznevelés).
- Bizonyos területi, városrészi különbségek társadalmi, közszolgáltatási dimenziókban.

Lehetőségek (Opportunities)

- A társadalmi érzékenyítés és inklúzió erősítése; társadalmi edukációs programok (pl. a hajléktalanok iránti alacsonyabb szintű szolidaritás, érzések kezelése);
- A helyi, térségi vállalkozói szféra erőteljesebb bevonása szociális programok finanszírozásába (CSR)
- A szociális ellátások kvalitatív-minőségi alapú erősítése (szolgáltatásfejlesztés; jó gyakorlatok megismerése, implementációja)
- Célzott eszközökkel, programokkal erősíteni a helyi civil szektort, fokozni a szociális szakmai szerepvállalásukat.
- Hatékonyabb és ezzel hatásosabb önkormányzati szociális lakáspolitikát.
- Célzott városrészi intézményi, szolgáltatási fejlesztések.

Veszélyek (Threats)

- Rövidtávú negatív gazdasági lakossági kilátások (infláció stb.)
- A társadalmi kirekesztődés jövőbeli veszélyei a marginális csoportoknál (fogyatékkal élők, szenvedélybetegek, magányos idősök stb.).
- Potenciális jövőbeli központi megszorító intézkedése (éppen ezért fontos az önkormányzati szervezeti-működési reziliencia, kríziskezelő képességének az erősítése).
- A társadalmi dezintegráció növekedése (külföldi munkavállalás miatt szétszakadó családi kötelékek; az egyedül élők „radar alatt” maradása). Célzott programok az érintettek számára.
- Kimutatható városrészi különbségek, egyenlőtlenségek konzerválódása. Területi szintű beavatkozások indokoltsága.

A kutatás egyéb kiemelkedő tapasztalatai

- Bizonyos városi közszolgáltatásokkal való jelentős, akár kiemelkedő mértékű megelégedettség (kulturális szolgáltatások; bölcsődei és óvodai szolgáltatások; városi közösségi közlekedés).
- Magas szintű elégedettség az Önkormányzat által biztosított rendszeres és rendkívüli települési támogatásokkal az érintettek körében.
- A város és az Önkormányzat ügyeinek pozitívabb megítélése, tartalmi konnotációja az online közösségi médiában (facebook, TikTok, Instagram stb.) – személyes, felhasználói vélemények -, mint az online (országos vagy helyi-térségi) médiumokban. Ez alapos indok az online közösségi oldalak hatékonyabb és kiterjedtebb jövőbeli önkormányzati használatára a jövőre nézve.

Közpolitikai javaslatcsomag

Alapvető feladat és egyben kihívás a város által működtetett – a kutatási adatok szerint a lakosság által alapvetően pozitívan értékelt -, széles szociális- és társadalompolitikai rendszer, feladatellátás (intézkedések, programok, aktivitás) volumenének fenntartása, illetve lehetőség szerint minőségi szttenderdek alapján történő fejlesztése. Az alábbi javaslatcsomag a kutatás látható tapasztalatain alapul, fókuszban a lakhatás, az idősellátás, valamint a társadalmi inklúzió kérdéskörével.

Lakhatás kérdésköre:

1. Városi klíma-telepítési program – a két kvantitatív felmérés eredményei jelzik, hogy az elmúlt három évben (KSH népszámlálás, 2022 óta) jelentős mértékben bővült a Szombathelyen felszerelt klímaberendezések száma. Az egyre forróbbá váló nyári időszakok miatt várhatóan egyre nagyobb lesz az igény a klímaberendezések felszerelésére. Ez különösen az időskorúak (mint a nyári meleget leginkább megszenvedő társadalmi csoport), számára lehet fontos, valamint az önkormányzati bérlakásban élőknek, mivel ott jóval alacsonyabb, alig 6%-os a klímával való rendelkezés a reprezentatív lakossági felmérés szerint. A városi klíma-telepítési program alapvetően szociális alapon, de valamilyen társfinanszírozásban képzelhető el, ahol a

lakosok önrésze mellett a helyi vállalati szektort is be lehetne akár közvetlen, akár közvetett formában becsatornázni (pl. HIPA¹ adóalapcsökkentés).

2. A KBR² további kiterjesztése – mivel láthatóan egyre nehezebb a fiatalok első lakáshoz jutása, valamint a piaci alapon, magánszemélyektől bérelt ingatlanok, lakások albérleti díja növekedik, így a fiatal, gyermekes, de önálló ingatlanulajdonnal nem rendelkező hitelképtelen családok számára a piacihoz képest mérsékeltebb árú és egyúttal a KBR miatt megbízhatóbb lakhatás megteremtése elemi érdek. A KBR fejlesztése és tovább gondolása javasolt.
3. Meghatározott munkaviszonyhoz kötött önkormányzati szociális lakáskiutalási rendszer – mivel a munkaviszonyhoz kötött önkormányzati lakáskiutalás nem igazán alkalmazott rendszer a város gyakorlatában, ezen keresztül is lehetne ösztönözni a közösség számára fontos segítő szektorokban (egészségügyi szakdolgozók, szociális munkások, óvónők, dajkák, pedagógusok stb.) tapasztalható munkaerőhiányt, illetve a KBR kiterjesztését összekapcsolni a város számára kiemelkedően fontos munkaerőhiány csillapításával.
4. Lakáskörülmények javítása, lakásfelújítás- és korszerűsítés a városi önkormányzati bérlakásszektorban. A területi-városrészi különbségek (pl. Derkovits lakótelep, Belváros) szintetizálása a speciális felújítási, korszerűsítési igényekkel.

Idősellátás:

1. Idős demens betegek ellátása – mivel egyre több az érintett szombathelyi lakos, a demens idősök nappali ellátása már most is jelentős nehézségek középette, jelenleg 150%-os kapacitással működik, amit szükséges bővíteni. Másrészt érdemes elkezdni a felkészülést önálló bentlakásos demens idősotthon megteremtésére. Ennek előkészítési fázisát már ebben az önkormányzati ciklusban javasolt elindítani (hazai jó gyakorlatok vizsgálata; pénzügyi tervezés; piaci források bevonásának mérlegelése), akár egy városi demencia program, stratégia megalkotása is javasolt.
2. A külföldi munkavállalás miatt magukra maradó, sokszor egyedülálló szombathelyi idős lakosok fokozott figyelemmel kísérése, és a külföldön dolgozó rokonokkal való kapcsolattartás segítése – pl. közös kommunikációs, információs fórumok és tudás-, információmegosztás a városban maradt idősök és máshol élő fiatalabb rokonok között az Önkormányzat közvetítő szolgáltatásával. A folyamatba bevonható szereplők lehetnének a közös képviselők, akik szociális jellegű aktivitását is fokozhatnánk önkormányzati ösztönzéssel – pl. az Év társadalmilag felelős közös képviselője verseny, díj.

Társadalmi inklúzió, érintetti menedzsment, közösségi konfliktuskezelések:

1. A fogyatékkal élők ügyéhez részletes javaslatcsomagot fogalmaztunk meg a civil prominens kutatás eredményeit taglaló fejezetben - így Városi Fogyatékosügyi Tanács; önálló egészségügyi protokoll kiadásával – pl. önálló autista egészségügyi protokoll az egészségügyi alapellátásban és az önkormányzati közintézményekben dolgozók számára; célzott akadálymentesítések a hátrányos helyzetű csoportok igényeihez kapcsolva; a fogyatékkal élők rehabilitációs foglalkoztatásának támogatása.
2. Többszintű társadalmi edukáció és érzékenyítés a fogyatékkal élők, a hajléktalanok és egyén hátrányos helyzetű társadalmi csoportok irányába. A lokálpatrióta érzületű városi közösség társadalmi inklúziójának (*social inclusion*) erősítése célzott közösségi programok, mentén, valamint a generációs menedzsment eszközeivel fokozni a különböző korosztályok egymás iránti megértését szolidaritását.

¹ Helyi iparüzési adó

² Közösségi Bérlakás Program

3. A civil szervezetek aktív, segítő szerepének és városi jelenlétének erősítése célzott önkormányzati eszközökkel, megoldásokkal – pl. donor menedzsment; civil szektor – üzleti szektor kapcsolatok erősítése; a civil szervezeteket a városi közügyekbe aktívan bevonó ún. érintetti menedzsment (*stakeholder management*) területi-városrészi vertikumának erősítése, dinamizálni a városrészek kapcsolatát. Megismerni és lehetőség szerint hatósági beavatkozás – rendőrségi, gyámügyi stb. – nélkül kezelni a mikroközösségi, lakóközösségi, esetleg családi konfliktusokat, illetve a mikroszintű igényeket (pl. járdafelújítás) becsatornázni.

Dunaharaszti, 2025. szeptember 13.

Dr. Szabó Tamás PhD
kuratóriumi elnök, kutatásvezető